

Intellectuelen met woke-denkbeelden dienen de macht

Posted on 5 oktober 2022 by Coen de Jong

Nederlandse intellectuelen zien zichzelf overwegend als vooruitstrevend. Maar intellectuelen in Nederland verkondigen ook vaak denkbeelden die stroken met die van de leidende politieke partijen. En in toenemende mate neemt de 'denkende klasse' *woke* denkbeelden over.

De Italiaanse politiek filosoof Antonio Gramsci schreef in de jaren dertig over intellectuelen dat ze dienden als hulptroepen van de gevestigde orde. Hun positie binnen de maatschappelijke hiërarchie stond gelijk aan die van lage officieren in een leger.

De nieuwe geestelijken

Die 'denkende klasse' in Nederland bestaat uit wetenschappers, schrijvers, documentairemakers en filosofen, aangevuld met journalisten van de zich noemende 'kwaliteitskranten', van de NPO-omroepen en van RTL. Vrijwel allemaal zijn ze hoger opgeleid, leven meestal in redelijke welstand in of om één van de

universiteitssteden én delen opvallend vaak identieke denkbeelden en waarden.

Deze 'denkende klasse' heeft de functie van de geestelijken en de zedeprekers overgenomen die in vorige generaties de gedachten bewaakten. Joel Kotkin stelt in *The coming of new feudalism* dat de intolerantie voor afwijkende meningen onder de hedendaagse denkende klasse amper nog onderdoet voor de huiver voor afwijkende religieuze opvattingen toen het christendom dominant was. Wie de opvattingen van de bovenlaag bekritiseert heet al snel een gevaar voor de machtsverhoudingen te zijn, destabiliseert en 'polariseert'.

Opinielawine

De landelijke kranten bevatten vaak columns en opinies die binnen de politieke vierkante kilometer van Den Haag gangbare meningen weerspiegelen, waarbij *De Telegraaf* nog het minst volgzaam lijkt. Het columnistenbestand van *NRC* – soms afkomstig uit de hoek van het activistische *One World* of de links-radicale politieke partij BIJ1 – preekt graag over diversiteit, de islam en het acute gevaar van rechts Nederland.

De uniformering gaat gelijk op met de concentratie van eigendom: de Vlaamse mediaondernemingen DPG en Mediahuis bezitten vrijwel alle Nederlandse kranten, het Duitse Bertelsmann is eigenaar van RTL en de Rijksoverheid financiert de NPO.

Politiek en media voeden elkaar

Tegelijk zijn de regerende partijen uitermate gevoelig voor mediaberichtgeving over stemmingswisselingen in de publieke opinie. Angstvallig kijken politici naar schommelingen in de opiniepeilingen of ongunstige beeldvorming in de media. Media en politiek voeden elkaar én houden elkaar soms vast.

Stemmen in de media spraken schande van demonstranten die het bestonden om tijdens Prinsjesdag van 2022 naar de koninklijke familie te schreeuwen of te demonstreren met omgekeerde Nederlandse vlaggen (het symbool van de boerenprotesten van dat moment). *NRC* sloeg op 24 september 2022 in een [hoofdreactioneel commentaar](#) de toon aan van een 19e-eeuwse krantenmagnaat die waarschuwt voor opstandig (socialistisch) plebs: de krant riep om Twitter, de NPO én de Tweede Kamer te zuiveren van onfatsoenlijke, immorele en populistische

uitingen.

Levenshouding

Er gaat een samenbindend effect uit van gezamenlijke opvattingen én er is een gezamenlijk belang dat die opvattingen dominant blijven. Het strekt zich, zoals de geograaf Ewald Engelen in *De Groene Amsterdammer* [beschreef](#), uit tot in het culturele en intellectuele leven, zoals musea:

'Rondlopend door de zalen is het alsof je door levensgrote versies van de pagina's van de Volkskrant of de NRC loopt: veel bekommernis met natuur en milieu. En nog veel meer nadruk op slavernij, kolonialisme en seksisme en een onbedaarlijke behoefte om daar met termen als inclusie en diversiteit retorisch iets aan te doen.'

Volkse, populistische of ontevreden burgers zijn uiteraard niet welkom in deze 'vreetschuren voor (...) de lokale D66-elite'. Een minuscuul groepje actievoerders uit het vaarwater van BIJ1 en KOZP is op het witte-wijnfeestje van de bovenlaag uitgenodigd, om hen als attractie met hun kunsten te vermaken. Het zijn precies de taferelen die de Amerikaanse schrijver Tom Wolfe in 1970 optekende in *Radical chic*.

Liever woke dan links

De denkende klasse voert vaak met overgave de cultuuroorlog met PVV-leider Geert Wilders – die leeft van thema's als de islamisering van Nederland – en met Raisa Blommestein – *influencer* uit de FVD-hoek en presentatrice bij Ongehoord Nederland. Voor de regeringspartijen is ophef langs cultureel-tribale lijnen welkome afleiding van riskantere discussies over de economische ordening, zeker nadat de Coronacrisis, de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis welvaartsdaling met zich meebrachten.

Natuurlijk komt er vanuit de 'denkende klasse' ook kritiek op de kabinetten-Rutte, maar die gaat vaker over in de buitenlucht slapende asielzoekers in Ter Apel dan over het democratisch tekort bij het stikstofbeleid en de Tesla-subsidies uit het klimaatakkoord. Articulatie van de politiek-economische eisen van de lagere inkomensgroepen komt via de media amper tot stand.

Er is merkbaar gebrek aan dagbladjournalisten, tv-duiders en wetenschappers die

maatschappelijke ontwikkelingen analyseren, aanvoelen wat zich in de Nederlandse samenleving afspeelt en de basisaannames van de machthebbers ter discussie stellen. Volkskrant-columnist Martin Sommer en de publicisten René Cuperus en Josse de Voogd horen bij de gunstige uitzonderingen. Hun boodschap valt vaak niet goed bij de regerende politici en klinkt ook maar met mate door in de beeldbepalende media.

Afgehaakt Nederland

In de *Atlas van Afgehaakt Nederland* uit 2021 beschrijven De Voogd en Cuperus een scheidslijn tussen de gevestigden en de buitenstaanders. *Gevestigden* stemmen vaak op de partijen die het afgelopen decennium landelijk en lokaal mochten meeregeren of daadwerkelijk invloed hadden op het regeringsbeleid (in elk geval VVD, D66, CDA, PvdA, GroenLinks, ChristenUnie), ze lezen *Volkskrant*, *NRC*, *Trouw* of *Financieel Dagblad*, zijn hoger opgeleid en verdienen niet slecht. Bovenal: ze zijn tevreden over hun eigen leven én over de koers van Nederland.

Buitenstaanders stemmen vaak PVV, JA21, DENK, FVD, 50Plus of PvdD (en overwegen BBB) of ze stemmen niet. Ze zijn middelbaar of lager opgeleid, verdienen gemiddeld minder, lezen weinig kranten, kijken naar *Hart van Nederland* of *EditieNL*. Bovenal: ze zijn minder tevreden over hun eigen leven én over de koers van Nederland.

Onvrede

Uit het SCP-onderzoek [Burgerperspectieven voor het eerste kwartaal van 2022](#) bleek dat het vertrouwen in het kabinet RutteVier bijzonder laag was: 50% van de Nederlanders van 18 jaar en ouder gaf een onvoldoende.

Het SCP somde vier veelgenoemde redenen op voor onvrede met de democratie onder Nederlanders: politici zitten er voor het eigenbelang in plaats van het landsbelang, de verkiezingen zijn een ritueel dat niet goed werkt, de regering functioneert niet naar behoren en het gevoel onder 49% van de burgers dat het op een aantal terreinen niet de goede kant opgaat.

De gevestigde partijen maken in het parlement intussen liever ruzie met het FVD van Baudet dan te praten over de voornaamste zorgen van Nederlandse burgers die het SCP trouw elk kwartaal in de *Burgerperspectieven* noteert: zorg, wonen,

inkomen, immigratie.

Disciplinerig

De Franse filosoof Michel Foucault meende dat machtsuitoefening werkt via disciplinerig én beloning: machthebbers schrijven opvattingen voor én belonen tegelijk hun intellectuele medestanders (en kunnen die beloning bij slecht gedrag ook weer wegnemen).

Kritiek op de acties van de heersende klassen is toegestaan, maar binnen duidelijke grenzen. Journalist-van-het-jaar in 2021 Maarten Keulemans van *de Volkskrant* kreeg van collega's de wind van voren nadat hij de technocratische reflexen van toenmalig minister van Ontwikkelingssamenwerking Sigrid Kaag (D66) bekritiseerde als 'de vleesgeworden gedepolitiseerde elitaire ambtenarij'. Woordvoerders en spindoktors van politici van D66 en de VVD zijn bovendien niet terughoudend om boos te bellen met hoofdredacteurs en omroepdirecteurs wanneer de kritiek te effectief wordt.

Moderatie sociale media

Een sleutelpositie in het debat ligt bij 'Big Tech', de grote sociale media bedrijven. Twitter, Facebook en LinkedIn zijn hangplekken waar iedereen kan discussiëren, meningen kan uiten en politici (desnoods anoniem) kan bekritisieren.

De grote spelers, Meta (Facebook, Instagram en Whatsapp) en Google (Google, YouTube) voorop, hebben inmiddels strakke gebruikersvoorwaarden opgesteld (wollig 'community guidelines' genoemd) vol met geboden om vooral inclusief en divers te zijn.

Een bedrijf als Google doet zich graag 'woke' voor en toot zijn logo's met Pride-vlaggen, terwijl het een mondiaal ondernemer en kapitaalaccumulator is die geld verdient aan ontsporende debatten over cultureel-tribale onderwerpen.

Opschoning

Zuivering van de digitale ecosfeer krijgt meer en meer een juridisch karakter. Een rapport van 30 augustus 2022 van de Nationaal Coördinator Bestrijding Racisme

Rabin Baldewsingh kondigt aan:

De aanpak van hate speech is van belang bij het voorkomen van stigmatisering, uitsluiting en discriminatie als gevolg van haatzaaiende uitlatingen tegen onder anderen moslims.

Enthousiast meldt Baldewsingh dat de Europese Commissie haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven aan de lijst met zogenoemde 'eurocrimes' wil gaan toevoegen. Alles draait dan om de definitie van *hate speech*. Gelden 'misgendering' (iemand het onjuiste geslacht toeschrijven), 'deadnaming' (transmensen bij hun oude voornaam noemen) en 'othering' (spreken over andere etnische groepen als vreemd of exotisch) als vorm van haat? Valt kritiek op de hoofddoek er onder?

Voor sommigen voelde het als genoegdoening dat Twitter het ongeleide projectiel Jan Roos op de dag van de Gay Pride in Amsterdam in de ban deed na een horkerige tweet over 'homo's kijken'. Het principe van de spraakcode, eenmaal geaccepteerd, spaart uiteindelijk niemand.

VPRO-presentator Tim den Besten zong tijdens de live-registratie van de Gay Pride bij de NOS 'Sinterklaasje kom maar binnen met je knecht'. Twitterophef volgde als vanzelf, waarop Den Besten op 8 augustus 2022 – als in een geïmproviseerd 'woke' tribunaal – tijdens het NPO-radioprogramma *De Nieuws BV* van presentatrice (en BIJ1-sympathisante) Natasja Gibbs huilend om vergiffenis kwam smeken.

Definitiemacht van de media

Wie de 'power to label', de macht om etiketten te plakken, in handen heeft kan het publieke debat dirigeren. Etiketten plakken ('fascist', 'populist', 'gevaarlijk') is een manier van goed en kwaad benoemen en vindt in toenemende mate plaats via jargon ('witte mensen', 'TERF') uit de woke-beweging. Etikettering ligt in Nederland vooral in handen van de denkende klasse, waarbij aangehaakte media als stempelmachine fungeren.

Andere werkelijkheid wensen

Partijen voor gevestigden als D66, GroenLinks en PvdA profileren zich graag via agendering van het slavernijverleden, de beleden urgentie van diversiteitsbeleid en

gendergelijkheid. Ze steken veel energie in symboliek als het boycotten van een volkstraditie (zoals de Zwarte Piet-traditie). De Voogd en Cuperus wijzen op de speciale positie van BIJ1, dat de kiezers racisme en wit privilege aanwrijft. 'BIJ1 is voortgekomen uit de emancipatie van groepen mensen met een migratieachtergrond. Tegelijk is haar geluid redelijk geïnstitutionaliseerd in de wereld van (gevestigde) media, cultuur en wetenschap.'

In Kamerbrieven, beleidsdocumenten en subsidieplannen sluipen verwijzingen door naar intersectioneel denken en de doorwerking van de slavernij in het heden. Het is soms net sociaal constructivisme, een poging de werkelijkheid te transformeren.

Een verbod op het 'N-woord' moet in deze gedachte de maatschappelijke cohesie redden. Anders praten moet leiden tot anders handelen en dat moet weer leiden tot maatschappelijke verbetering. Woorden hebben niet alleen hun betekenis, andere woorden moeten naar een andere maatschappelijke ordening leiden. De vrijheid van meningsuiting moet in die gedachtegang een toontje lager zingen.

Moralistisch debat, ongevaarlijk voor de macht

De denkende klasse let scherp op afwijkende tonen. De omroep BNN/VARA is altijd alert op oprispingen van volkse protesten tegen – pakweg – een AZC en strooit dan gretig met het label 'bruin-rechts' .

Wanneer GroenLinks-leider Jesse Klaver bij talkshow *Jinek* bij zijn volle verstand zegt dat 'immigranten ons land hebben opgebouwd' (en bijvoorbeeld niet dat een *aantal* migranten Nederland *mede* heeft opgebouwd) en op instemming in de media mag rekenen is dat een signaal naar de autochtone buitenstaanders: jullie bijdrage doet er voor ons niet toe.

Trouw-columniste Emine Ugur – zelf gehooftdoekt – [twitterde](#) op 3 oktober 2022 dat het Vlaamse Europees parlementslid voor de N-VA Assita Kanko (tevens *Telegraaf*-columniste) de protesten in Iran na de dood van Masha Amini misbruikt voor een 'anti-islam en anti-hoofddoek agenda. Ze is niet meer dan een stok om mee te slaan'.

Verdeling

Ewald Engelen schrijft in *Ontwaakt! Kom uit uw neoliberale sluimer* dat de politiek groepen met lagere inkomens tegen elkaar opzet door verschillen in cultuur, religie, etniciteit en gender bewust op te spelen. En inderdaad: het gemoraliseer op hoge toon bedreigt de positie van VVD-premier Mark Rutte of van regeringspartij D66 niet.

Michel Foucault wees er in 1984 op dat heilige verontwaardiging geen bedreiging voor de macht vormt. Ineffectief gepraat verschaft de machthebbers zelfs een schijn van legitimiteit, terwijl ze de nadelige gevolgen van hun beleid kunnen wegschrijven als een negatieve post op de winst- en verliesrekening.

Woke-denkbeelden over westerse schuld en wit privilege passen natuurlijk goed bij de gangbare boodschap van boetedoening voor het klimaat en een einde aan de overvloed. Politici als D66-vicepremier Kaag ('we worden allemaal armer') en D66-minister voor Energie Rob Jetten ('die doelstelling staat vast') presenteren energie- en consumptiearmoede als een noodzakelijk offer dat de lagere- en middeninkomens moeten brengen. Oproepen zoals in *De Correspondent* op 25 juni 2022 tot invoering van consumptie-quota of verhalen dat overstromingen in Pakistan 'onze' schuld zijn klinken dergelijke politici als muziek in de oren.

Denkende klasse ziet de ontevreden kiezer als immoreel

Gramsci stelde vast dat wanneer de heersende klasse in een autoriteitscrisis terechtkomt deze de ontevredenen gaat verwijten immoreel te zijn of 'onwaardige' materiële eisen te stellen.

En inderdaad, Mark Rutte maant de burgers vooral geen looneisen te stellen en zijn ministersploeg heeft de gewoonte tegenspraak als 'onbeschaafd' en populistisch weg te zetten. De werkverdeling tussen de 'denkende klasse' en de heersende klasse komt neer op: 'spreken jullie het volk bestraffend toe, dan zorgen wij dat ze niet teveel inspraak hebben'.

Wynia's Week zorgt twee keer in de week voor verrassend nieuws en verrijkende inzichten. De donateurs maken dat mogelijk. Van harte welkom! Doneren kan [HIER](#).